

MEDLEM AV FAU -- HVA NÅ?

Forskning viser at i realiteten medvirker foreldre i skolens virksomhet bare i liten grad, selv om lover og forskrifter sier at de skal ha innflytelse. Det er usikkerhet blant ansatte i skolen så vel som blant foreldre om hva samarbeidsrollene og -oppgavene skal være.

FAU -- Foreldrerådets ArbeidsUtvalg

Alle foreldre som har barn på skolen, er medlemmer av Foreldrerådet. Dette velger et arbeidsutvalg (FAU) som fungerer som styre for Foreldrerådet.

Som medlem av FAU kan du

- bli godt kjent med skolens virksomhet
- bli kjent med skolens ledelse
- bli kjent med andre foreldre
- bidra til kvalitetsutvikling av skolen
- bidra til en bedre skolehverdag for elevene

Mandat og retningslinjer

Foreldremedvirkning i skolen utledes fra at det er foreldrene som har hovedansvar for barnas utvikling og opplæring. Foreldrene har rett til medvirkning i skolen.

FAU skal sikre reell medvirkning fra foreldre og ha medansvar for at elevenes læringsmiljø er trygt og godt.

Lover og planer for skolen inneholder retningslinjer som er et fint utgangspunkt for å konkretisere mandat, roller og oppgaver.

- Foreldre skal ha medansvar i skolen
- FAU skal fremme foreldrenes felles interesser
- FAU skal medvirke til at foreldre tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø
- FAU skal bidra til et godt samarbeid mellom hjem og skole
- FAU skal legge til rette for positiv utvikling hos elevene
- FAU skal skape kontakt mellom skolen og nærmiljøet
- FAU skal på eget initiativ fremme saker de mener er viktige

FAUS OPPGAVER

Her følger en lang liste over mulige oppgaver og saker for FAU. Den er ment som hjelp når dere skal drøfte hvilke oppgaver som er viktige for FAU på deres skole.

Eksempler på oppgaver og saker

Å diskutere saker som tas opp i

- politiske utvalg i kommunen
- samarbeidsutvalget
- elevrådet
- klasseforeldremøtene

Å medvirke aktivt i

- vurdering av skolen

- utviklingsarbeid i skolen
- utvikling av et trygt læringsmiljø for elevene
- plan og oppfølging for å fjerne mobbing
- sosiale tiltak for elevene
- organisering av undervisningen
- utforming av skolens mål
- prosjekter som gjennomføres i skolen (for eksempel IKT)
- Grunnskolens uke
- fysisk skolemiljø
- nærmiljøets trafikkforhold
- å få et godt samarbeid mellom hjem og skole

Å planlegge og gjennomføre (sammen med skoleledelsen)

- kurs/informasjon til alle foreldre
- felles samlinger for foreldre og lærere
- samling for klassekontaktene (skolering og erfaringsutveksling)

Å informere

- alle foreldre
- gjennom egne foreldresider på skolens nettsted

Å samarbeide med

- elevrådet
- skolens ledelse og ansatte
- foreldre ved skolen
- klassekontaktene og bidra til at samarbeidet på klassenivået fungerer
- og gi/få råd av skolens ansatte og ledelse
- og innhente synspunkter fra alle foreldre (organisere dette arbeidet)

FAU kan være med på – og sikre kvaliteten på –

- overgangen mellom skoleslagene (fra barnehage til barneskole, barneskole til ungdomsskole, ungdomsskole til videregående opplæring)
- foreldres første møte med skolen, når elever skrives inn og på den første samlingen for foreldrene

FAU kan

- på eget initiativ ta opp saker
- ha kontakt med lag, organisasjoner, næringsliv i nærmiljøet
- ha en (foreldre)ressursbank for temaer i opplæringen

ARBEIDSMÅTER FOR FAU

FAU bør

- utarbeide mål for eget arbeid
- ha et reglement
- ha en valgordning som fungerer og skaper kontinuitet
- ha god dialog og jevnlig møter med skolens ledelse

- bidra til at klassekontaktene har retningslinjer
- lage en plan for FAU-arbeidet
- ha eget budsjett for FAU
- diskutere hva som er viktigst å prioritere inneværende skoleår

Reell foreldremedvirkning -- mer enn dugnader

Tradisjonelt har FAUs oppgaver i hovedsak dreid seg om skolens utemiljø og arrangementer (17. mai, juleavslutning, dugnader, aktivitetsdager ...) Hovedtendensen er også at FAU får oppgavene sine fra skolens ledelse, og at FAUs arbeid dermed blir mest på skolens premisser.

Utfordringen for FAUene er å fronte foreldrenes synspunkter. FAU må selv kunne ta initiativ til oppgaver og jobbe for å komme mer med i "skolens indre liv". Slik bidrar FAU til at foreldrene får mer innflytelse på skolens virksomhet, vurdering av skolen, endring og utvikling samt at foreldrenes synspunkter skal bli hørt og tatt hensyn til.

Medansvar for et oppvekstmiljø som stadig blir tøffere

Vi vet at kriminalitet, vold, mobbing, rusmidler og rasisme er faktorer som stadig blir mer truende for den enkelte av oss. En del av den forebyggende virksomheten er å etablere et godt og tett samarbeid mellom foreldre og skole. Barn og unge trenger voksne som samarbeider og som kan skape gode nettverk.

"Medvirkning" -- avklar begrepet!

FAUs mål og oppgaver må være klart definerte. FAU må, alene og sammen med skoleledelsen, diskutere

- hvilke saker skal FAU få/gi informasjon om?
- er det oppgaver skolen gjerne ser at FAU tar hånd om og utfører?
- er FAU rådgivende, og i hvilke saker?
- hvilke saksområder er FAU med på å legge premisser for?
- hvilke saksområder har FAU avgjørelsesmyndighet i?

FAUs rolle og oppgaver er forskjellig fra skole til skole. Ethvert FAU bør gå gjennom sine oppgaver, slik at FAU fungerer nærmest mulig målsettingen om reell foreldremedvirkning i elevenes læring, utvikling og trivsel.

Lag en helhetlig plan for hjem-skole-samarbeidet

FAU kan, i samarbeid med skoleleder, invitere klassekontakter og klassestyrere til felles planleggingsmøte ved skolestart. Det bør settes av tid til å utarbeide en konkret handlingsplan for samarbeidet mellom hjem og skole, både på klassenivå, for FAU og for samarbeidsutvalget. Hvis skolen har eget styre, skal arbeidet i rådsorganene også tilpasses møteplan og saker for styret. Det er viktig å bestemme hvem som har ansvar for hva og på hvilket tidspunkt oppgavene skal utføres.

Lag en årsplan for FAU

FAUs plan bør inngå i en helhetlig plan for møter i samarbeidsutvalget og klasseforeldremøter. Planen bør ha sammenheng med skolens aktivitetsplan og skolerute og inneholde punkter som

- møtedager (som tilpasses møter i samarbeidsutvalget, elevrådet osv.)
- jevnlig møter med skolens ledelse
- felles treff med klassekontakter (og ev. lærere)

- oppgaver og aktiviteter (med antallet holdt på et realistisk nivå)
- tiltaksbeskrivelser av arbeidsområdene/oppgavene

For å sikre god informasjon om arbeidet i FAU, bør referatet fra FAU-møtene sendes alle foreldrene ved skolen. I tillegg bør det legges ut "FAU-stoff" på skolens hjemmeside.

Faste og forpliktende vedtekter

Det bør foreligge vedtekter for FAU på hver skole. Disse bør inneholde:

- formål
- valgordning og sammensetning
- møte- og arbeidsrutiner (sakspapirer, fordeling av saker, forberedelse, ansvar, oppfølgingsrutiner osv.)
- økonomi
- arbeidsområder
- årsmøte (eventuelt noe om ekstraordinært årsmøte)
- endring av vedtekter
- organisering internt i FAU (valg av leder, nestleder, kasserer, arbeidsgrupper osv.)

Hjem-skole-samarbeid -- en god investering i oppvekstmiljøet

De fleste av oss har travle hverdager, og det er mye å følge opp når man har barn i skolealder. Noen foreldre har mye tid de vil sette av til samarbeid med skolen og aktiv med medvirkning i elevenes læringsmiljø. Andre har ikke så god tid og mulighet. Uansett om vi blir bedt om å være med i FAU eller selv har tatt initiativ til å bli valgt, er utfordringen å gjøre mest mulig ut av møtetid og tid til oppfølgingsarbeid.

Når oppgavene og mandatet er klart, nyttes tiden best. Når arbeidet fører til gode resultater for elevene, oppleves tiden som vel anvendt. FUG vil oppfordre foreldre til å engasjere seg i elevens læringsmiljø og skole, for egen del, for skolens del og fremfor alt – for elevenes beste!

Foreldre er først og fremst opptatt av hva som skjer med sine egne barn. Men barna lever i et skolesamfunn som en del av et sosialt fellesskap.

Har vi nok kunnskap?

De fleste av oss trenger å få informasjon og kunnskap om blant annet

- hvordan skolen er organisert
- læreplanen
- hvem som styrer hva

Alle foreldre trenger informasjon om skolen og skolesystemet. Tillitsvalgte foreldre trenger noe ekstra for lettere å kunne takle oppgavene som klassekontakt eller rådsmedlem.

FAU må kunne forvente at skolen gir dem skolering. Det burde være "fast post" for alle nyvalgte foreldrerepresentanter. FAU kan, i samarbeid med skolens ledelse, lage en "kurspakke" som gjennomføres jevnlig. Flere skoler kan slå seg sammen og arrangere felles kurskvelder, eller kommunen kan samle FAUene fra alle skolene i kommunen til fellessamlinger. Dette kan også være en oppgave for et KFU (Kommunalt Foreldreutvalg).

VALGORDNINGER OG SAMMENSETNING AV FAU

Valgordninger og sammensetning avhenger av størrelsen på skolen. Foreldrerådet (alle som har barn ved skolen) fastsetter valgordningen og avgjør hvor mange foreldrerepresentanter som skal være med i arbeidsutvalget. Retningslinjer for valgordningen bør være skriftlige og inngå i vedtektene for FAU.

Valgordning og sammensetning kan for eksempel være:

- En klassekontakt fra hver klasse går inn som medlem av FAU.

Dette kan være viktig for å sikre informasjonsflyt mellom FAU og den enkelte klasse. Dersom det er to klassekontakter i hver klasse, og de velges for to år av gangen, bør disse overlappe hverandre. Da er én på valg hvert år. Dette sikrer kontinuiteten og erfaringene som er opparbeidet. Det kan være naturlig at den som har lengst erfaring sitter i FAU. Å være både klassekontakt og FAU-representant kan oppleves som en for stor arbeidsbelastning.

- Det kan velges en FAU-representant fra hvert klassetrinn.

Dersom det er mer enn en klasse på hvert trinn, kan en klassekontakt på hvert trinn velges inn i FAU. I så fall må det legges til rette for god informasjon mellom FAU-representanten og klassekontaktene.

- Det kan velges en FAU-representant i hver klasse eller for hvert klassetrinn i tillegg til klassekontakter.

På denne måten kan oppgavene innenfor hjem-skole-samarbeid fordeles på flere. Dersom valgperioden i FAU for eksempel er på to eller flere år, vil denne ordningen være en fordel.

- Det velges et visst antall FAU-representanter fra hvert hovedtrinn.

Hovedtrinnene er 1.–4. klasse, 5.–7. klasse og 8.–10. klasse. Dersom skolen har få elever, vil kanskje denne ordningen være mest gunstig.

- Det kan også være fritt valg av medlemmer til FAU. En slik ordning bør sikre at alle hovedtrinnene er godt representert. Det formelle valget foretas av årsmøtet.

- Valgkomiteen (oppnevnt av FAU) spør kandidater før årsmøtet.

- Hver klasse kan velge sin kandidat til FAU.

Fritt valg kan gi kandidater som er spurt eller selv har stilt til valg. Kanskje er disse særlig motiverte og innstilte på å ta på seg en oppgave. Det kan være viktig å motivere for arbeidet før valg av klassekontakter. Hvis FAUs rolle og oppgaver er klart definert, vil det være lettere å rekruttere – da vet kandidatene hva de går til.

Ved fritt valg kan enkeltforeldre også stille seg til disposisjon for å gjennomføre særskilte oppgaver. Uansett valgordning er det en stor fordel om en av kandidatene også har lyst til å være leder.

Det bør være jevn kjønnsfordeling i FAU. Når skolen har elever fra språklige minoriteter, bør også disse gruppene være representert.

Uansett valgordning må retningslinjene være klart definerte, gjøres kjent for alle og følges opp. Det er viktig at FAU kan være klare til å sette i gang arbeidet sitt allerede ved skolestart. Valgene bør holdes før sommerferien.

Hvor mange medlemmer skal FAU ha?

Skolens størrelse vil være avgjørende for antall representanter i FAU. Antall representanter i FAU kan variere fra noen få (5– 7) opp til 20. Ved noen skoler er FAU-medlemmene inndelt i et styre (leder, nestleder, kasserer, sekretær), som koordinerer og leder arbeidet, og mindre grupper som arbeider med nærmere definerte oppgaver eller prosjekter (f.eks. bruk av data i skolen, skolevurdering, utviklingsprosjekter, arrangementer, informasjonstiltak, flerkulturell satsning, spesialundervisning, nettverksansvarlig for klassekontaktene osv.).

Samarbeid med skoleleder, skoleeier og ansatte i skolen

Rektor har ikke møterett i FAU, men det er fullt mulig å avtale at rektor er til stede på faste tidspunkter eller under visse deler av møtet for gjensidig informasjon og drøfting. FAU kan også be om at en representant fra skolen redegjør eller innleder for en spesiell sak.

FAU-leder eller nestleder kan ha faste trefftider, slik at gjensidig informasjon sikres og saker (både i foreldrefora og ansattes fora) kan forberedes og planlegges.

Når FAU deltar aktivt i skolevurdering og planlegging av virksomhet/utvikling, er noen felles møter hensiktsmessig.

Når det oppstår uenighet

Motsetninger og uenighet kan oppstå i samarbeidet mellom hjem og skole. I starten av et samarbeid bør det lages retningslinjer for konflikthåndtering – før uenigheten er et faktum. Retningslinjene kan inneholde hvem man skal henvende seg til, at uenighet skal tas opp tidligst mulig, at man må akseptere at foreldre og ansatte i skolen har ulik tilnærming til et problem, at det er viktig å tenke på elevenes beste når det oppstår uenighet mellom hjem og skole, at kompromiss er bedre enn en vinn/tap-løsning osv.

FUG har et eget hefte om konflikthåndtering. Du finner også mer stoff om dette samt eksempler her på Foreldrenettet.

Samarbeid med alle foreldre ved skolen

Før møter i skolens styre (der dette finnes) eller samarbeidsutvalget må FAU drøfte saker som skal opp, slik at foreldreprerentantene er godt forberedt. Det må derfor være sammenheng mellom sakslistene til FAU og samarbeidsutvalget/styret. FAU kan på eget initiativ fremme saker for samarbeidsutvalget/styret.

FAU må holde god kontakt med andre foreldre. Det kan bl.a. gjøres ved å ha egne nettverkssamlinger for klassekontakter. Her kan det tilrettelegges for skolering og for erfaringsutveksling mellom klassekontaktene på skolen

FAU må informere om sitt arbeid, innhente informasjon, legge ut saker til drøfting og gi innspill i klasseforeldremøter. FAU må også sikre at alle foreldre er kjent med sine rettigheter og plikter som foreldre til barn i grunnskolen.

FAU-representantene må være synlige for alle foreldre. Når foreldrene til barna i 1. klasse samles ved skolestart, kan for eksempel leder av FAU (eller en annen representant) presentere FAU, informere om foreldremedvirkning og samarbeid og snakke om forventninger.

I mange kommuner har foreldre dannet et foreldreutvalg på kommunalt nivå (KFU). En representant fra hvert FAU møter i KFU. Ved å danne et KFU kan foreldrene lettere nå frem hos de politiske organene. KFU er også nettverket for erfaringsutveksling mellom FAUene.

FUG har materiell om opprettelse av et KFU.

Hvem har ansvar for at FAU kommer i gang med sitt arbeid?

Det er skolen ved rektor som har ansvaret for at hjem-skole-samarbeidet og arbeidet i rådsorganene kommer i gang. Skolen har ansvar for å legge til rette, for å informere og for at samarbeidet preges av likeverdighet og dialog. Når skolen har tatt initiativet, er det like mye foreldrene som har ansvar for at samarbeidet fortsetter og videreutvikles.

En tydelig profil på hjem-skole-samarbeid

Ved noen skoler er det klart formulert hvilke retningslinjer som finnes for samarbeidet, og hvert år arrangeres kurs for nye foreldretillitsvalgte. Det finnes også eksempler på at retningslinjer, rutiner, ansvar og skolering er felles for alle skolene i en kommune. Slik unngår man at enhver nyvalgt foreldrerepresentant må starte "på bar bakke", og sikrer klare forventninger fra foreldrene som skoleledere og lærere må følge opp.

Økonomi

Det er vanligvis ikke store kostnader forbundet med å avholde FAU-møter. Men det koster å sende brev, ta telefoner, kopiere, reise på besøk til andre skoler, delta på samlinger osv. FAU-medlemmene skal ikke belastes med utgifter i forbindelse med verv i skolen! Ved hver skole bør det være midler avsatt til rådsorganer og foreldretillitsvalgte.

NOE Å TENKE OVER?

Når mitt barn har det godt, har det betydning for ditt barn. Når ditt barn har det godt, har det betydning for mitt barn. Derfor skal vi bry oss om alle elevers trivsel.